

Mediahistorian työryhmä,
Median ja viestinnän tutkimuksen päivät 2016

Puheenjohtaja: Jukka Kortti
SEMINAARIHUONE A503

AIKATAULU

Perjantaina 8.4.2016, klo 14.00–15.30

Mats Fridlund; *The imprint of terror: Terrorism, political resistance and the sociomaterial affordances of 19th century media*

Jukka Kortti: *Kulttuurisen ja poliittisen julkisuuden suhde 1900-luvun alun Suomessa*

Reetta Hänninen: *Kaksi naista – kaksi uraa 1930-luvun Helsingin Sanomissa*

Lauantai 9.4.2016, klo 9.00–10.30.

Ville Pitkänen: *Vaalikampanjat ja televisio 1960-luvulta 1980-luvulle*

Maiju Kannisto: *Suuria yleisöjä, merkittäviä kohderyhmiä – MTV:n lupauksia mainostajalle 1980-luvulta 2000-luvulle*

Jaakko Suominen: *Sähkösyntyisten ilmiöiden historiantutkimus*

ABSTRAKTIT

Sessio 1: *Printtimedia* Perjantai 8.4.2016, klo 14.00–15.30

Mats Fridlund; *The imprint of terror: Terrorism, political resistance and the sociomaterial affordances of 19th century media*

The paper explore the role of industrial media technologies in the origin of modern terrorism. The central question is what enabling role printing technology played in the rise of modern terrorism in Russia by the end of the 19th century and its spread to Finland and subsequent globalization. In doing this the paper consist of a general theoretical contribution to theories of technological shaping, as well as an empirical study of the use of media technologies by political protesters, militants and terrorists in 19th and early 20th centuries Russia and Finland.

The political shaping of printing technologies is studied using theories of technologies' sociomaterial affordances following the work of James J. Gibson combined with perspectives on the formative role of media technologies on the emergence of new collective discourses and individual subjectivities by German media theorist Friedrich Kittler.

Empirical focus is on two forms of printing technologies used by Russian and Finnish terrorists and protesters: the mechanical printing press and the chemical hectograph copying machine, the last which have been described as "that prime weapon of the revolutionary movement". While the printing presses can be seen as partly a products of the British Industrial Revolution, the hectograph was a technology made possible by the new science-based development of synthetic aniline dyes of the Second Industrial Revolution of the 1870s. These technologies allowed different political affordances and produced different symbolic and materialist messages of political resistance and terror enabling different resistance print practices which are discussed and compared in the presentation.

Jukka Kortti: *Kulttuurisen ja poliittisen julkisuuden suhde 1900-luvun alun Suomessa*

Julkisuuden ja deliberatiivisen demokratian käsitteiden voidaan sanoa olevan viestinnätutkimuksen isoimpia teoreettisia kysymyksiä. Käsitteiden *locus classicuksessa*, saksalaisen yhteiskuntafilosofin Jürgen Habermasin *Julkisuuden rakennemuutoksessa (Strukturwande der Öffentlichkeit)* hiukan keskenjäänyt, mutta mielenkiintoinen teema on kulttuurisen ja poliittisen julkisuuden suhde. Habermas kirjoittaa *kirjallisesta julkisuudesta* ja näkee sen keskeiseksi julkisuuden muotoutumisessa, mutta ei laajemmin tarkastele kulttuurisen ja poliittisen julkisuuden dynamiikkaa.

Tutkimusprojektissani "Kulttuurista politiikkaan" tarkastelen tätä dynamiikkaa suomalaisen kirjallisen eliitin toiminnassa 1900-luvun alussa. Esitelmässäni tuon esille etenkin sen, kuinka kansainvälisesti orientoitunut liberaali nuorsuomalaisen intelligentsija loi maailmankuvaansa kulttuurilehtien kautta

ottaen samalla osaa poliittiseen julkisuuteen. Tutkimuksen hypoteesi on osoittaa kulttuurisen julkisuuden tärkeys poliittiselle julkisuudelle ja sen dynamiikalle liberalismiin, modernismiin, nationalismiin ja transnationalismiin diskursseissa.

Reetta Hänninen: *Kaksi naista – kaksi uraa 1930-luvun Helsingin Sanomissa*

Helsingin Sanomissa ja sen edeltäjässä *Päivälehdessä* työskenteli yksittäisiä naistoimittajia ajoittain jo vuodesta 1893 lähtien. Vasta 1920-luvun lopussa heidän määränsä toimituksessa alkoi hiljalleen kasvaa, kun naisia palkattiin hoitamaan lehden arkistoa ja laatimaan artikkeleita esimerkiksi muotinäytöksistä. Sanomalehdentoimitus säilyi kuitenkin pitkään maskuliinisena tilana ja alan normit ja arvostukset olivat leimallisen miehisiä.

Kirjoittajina naisilta odotettiin ennen kaikkea pirteyttä ja kepeyttä. Pakinointi, kevyet reportaasit ja matkakuvaukset katsottiin sopivimmiksi tekstityypeiksi. Toisaalta epätasuisina, tunteellisina ja yleissivistykseltään heikompina naisten ei välttämättä odotettu pärjäävän reportterina.

Tätä taustaa vasten vertailen kahden erilaisen Helsingin Sanomissa työskennelleen naisen, Seere Salmisen ja Vappu Roosin, uraa. Seere Salminen kirjoitti matkakuvauksia ja suosittuja kolumneja huolimatta siitä että pirteyden vaatimus tuntui toisinaan rajoittavalta. Vappu Roos palkattiin lehtityhtiöön ensimmäiseksi naispuoliseksi reportteriksi, mutta joidenkin vuosien jälkeen hän siirtyi kirjoittamaan kirjallisuus- ja elokuva-arvosteluja. Kahta erilaista kirjoittajaa vertailemalla nostan esiin mahdollisuuksia, joita sanomalehtityö naisille tarjosi.

Pääasiallisina lähteinäni käytän Seere Salmisen ja Vappu Roosin kirjeenvaihtoa. Henkilölähtöinen tutkimusote valaisee tarkastelemieni naisten elämänvaiheita, kokemuksia ja työuria. Perusteellinen kirjeenvaihtoon perehtyminen mahdollistaa sen, että pystyn ottamaan huomioon tutkimieni henkilöiden oman toimijuuden.

Sessio 2: *Sähköinen media* Lauantai 9.4.2016, klo 9.00–10.30.

Ville Pitkänen: *Vaalikampanjat ja televisio 1960-luvulta 1980-luvulle*

Ville Pitkänen tarkastelee paperissaan vaalikampanjoinnissa tapahtuneita muutoksia 1960-luvulta 1980-luvulle erityisesti television näkökulmasta. Suomalaisen kampanjoinnin historiassa eräänlaisena käännekohtana on totuttu pitämään vuoden 1966 eduskuntavaaleja, joissa vuosikymmenen alkuvuosina yleistynyt televisio oli ensimmäistä kertaa näkyvässä roolissa. Television yleistyessä television vaalikeskusteluista tuli keskeisiä vaalikampanjoinnin foorumeita. 1970-luvulla eduskuntaan alkoi puolestaan nousta uudenlaisia poliitikkopersoonia, joiden tunnettuus perustui ennen kaikkea heidän taustoihinsa televisiotyössä. Pitkänen tarkastelee esitelmässään eri puolueiden

tapoja hyödyntää televisiota kampanjoinnissaan ja analysoi television laajempaa vaikutusta politiikkaan.

Maiju Kannisto: *Suuria yleisöjä, merkittäviä kohderyhmiä – MTV:n lupauksia mainostajalle 1980-luvulta 2000-luvulle*

Mainostaja toivoo ja luottaa saavuttavansa tuotteelleen näkyvyyttä ja positiivisia miellehtymiä ostohalukkaiden kuluttajien keskuudessa. Mainostilaa myydessään kaupallinen televisioyhtiö MTV pyrkii rakentamaan mainostajaa kiinnostavia kontakteja ja kohderyhmiä, jotka luvataan myydä mainostajalle. 1980-luvulta 2000-luvulle suurten yleisöjen merkitys vähenee kohderyhmämäärittelyjen tarkentuessa. Kuluttajien luokittelujen tarkentuminen liittyy mainonnan laajempaan murrokseen 1990-luvulla, jossa kuluttajat alettiin mainonnassa nähdä itseään toteuttavina ja kulutus osana henkilökohtaista ja sosiaalista identiteetin rakentamista. Luokitteluilla rakennetut katsojatypologiat rakensivat katsojista mainostajille myytäviä selvärajaisia kuluttajaryhmiä suuren hahmottaman kuluttajamassan sijaan, kun MTV pyrki tarjoamaan mainostajaa kiinnostavia kuluttajia.

Esityksen aineistona on kaupallisen televisioyhtiö MTV:n ohjelmakausien ohjelmistoesitteitä ja mediaoppaita, jotka on suunnattu ensisijassa mainostajille. Analysoin aineistosta kohderyhmämäärittelyjen muutosta eli kuluttajista annettuja lupauksia mainostajalle.

Esitys liittyy tekeillä olevaan kulttuurihistorian alan väitöskirjaprojektiini *MTV ja kaupallisen television tuotantokulttuuri Suomessa 1980-luvulta 2000-luvulle*.

Jaakko Suominen: *Sähkösyntyisten ilmiöiden historiantutkimus*

Esitys käsittelee sitä, miten voi tutkia niin kutsuttujen sähkösyntyisten (born digital) ilmiöiden, kuten digitaalisten pelien, internetin ja tietotekniikan historiaa. Esityksessä tarkastelen aihetta erityisesti vuoden 2016 alussa käynnistyneen verkkokeskustelujen ja keskustelupalveluiden historiaan keskittyvän tutkimushankkeen näkökulmasta: miten historioitsija voi hyödyntää digitaalisten ihmistieteiden lähestymistapoja analysoidessaan esimerkiksi sosiaalisen median käytöissä tapahtuneita muutoksia